• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

I. Bevezetés

Történelem

- Sun Microsystems, Inc.
- Java (1995)
- JDK 1.0 (1996)
- JDK 1.1 (1997)
- Java 2, JDK 1.2 (1998)
- JDK 1.3 (2000)

Áttekintés

- Objektum-elvű imperatív nyelv
- A C/C++ nyelvekhez hasonlító szintaxis
- Egyszerűség
- Interpretált jelleg, bájtkód
- Hordozhatóság ("write once, run everywhere")
- WEB technológia
- Appletek
- Lassúság, erőforrás-igényesség

Hello World!

```
class Hello {
  public static void main( String[] args ) {
    System.out.println("Hello World!");
  }
}
```

Építőkockák

- Az OOP elemei
 - Osztályok (típusok)
 - × Adattagok
 - \times Műveletek
- Tagolás magasabb szinten: csomagok
 - Azaz modularitás...
 - Blokkstrukturáltság részleges támogatása
- Párhuzamosság: végrehajtási szálak
- Végrehajtás: programok és appletek
- Kivételek

Az OOP elemei

- Objektumok, osztályok (adatközpontú)
- · Eseményvezérelt programozás
- vs. strukturált programozás
- deklaratív / imperatív
- Adatabsztrakció (egységbe zárás, adatelrejtés)
- Polimorfizmus
- Öröklődés
- · Dinamikus kötés

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

```
class Verem {
    Object[] adatok;
    int veremtet6 = 0;
    int maxméret;

public Verem( int maxméret ){
    this.maxméret = maxméret;
    adatok = new Object[maxméret];
    }

public void push( Object o )
    throws VeremMegteltException {
    if( veremtet6 < maxméret ) {
        adatok[veremtet6] = o;
        veremtet6 ++;
    } else throw new VeremMegteltException(o);
}
....
}</pre>
```

```
class Verem {
    Object[] adatok;
    int veremtet6 = 0;
    int maxméret;

    public Verem( int maxméret ){
        this.maxméret = maxméret;
        adatok = new Object[maxméret];
    }

    public void push( Object o )
        throws VeremMegteltException {
        if( veremtet6 < maxméret ){
            adatok[veremtet6] = o;
            veremtet6 ++;
        } else throw new VeremMegteltException(o);
    }

    ...
}</pre>
```

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Tagolás: modularitás • A programot komponensekre bontjuk • A rendszert alrendszerekre bontjuk

Tagolás: modularitás • A programot komponensekre bontjuk • A rendszert alrendszerekre bontjuk

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Program tagolása Java-ban

Csomagok: packageOsztályok: class

- Egy osztály: szorosan összetartozó adatok és műveletek
- Az egy csomagba kerülő osztályok logikailag jobban összetartoznak, mint a különböző csomagokba kerülő osztályok
- Egyelőre ennyi elég...:-)

Példa csomagok használatára

```
package énkiscsomagom;
class Verem { ... }

package másikcsomagom;
import énkiscsomagom.*;
class A {

Verem v;

...
}
```

Kódolási konvenciók: azonosítók neve

```
    változók neve
fizetés, nyugdíjKorhatár
```

"konstansok" neve

PI (Math.PI) TT_NUMBER

· metódusok neve

lekérdez() fizetéstEmel()

· típusok neve

primitív: int, boolean, ...

osztály: Verem VeremMegteltException

 csomagok neve java.io

Kódolási konvenciók: a kapcsos zárójelek

```
public Object pop() throws ÜresVeremException {
   if( veremtető > 0 ){
      veremtető --;
      return adatok[veremtető];
   } else throw new ÜresVeremException();
}
```

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Párhuzamosság

- Egy programon belül több végrehajtási szál lehet
- A feladat logikai darabolásából származnak
 - Kényelmesebb lehet leírni úgy a programot, hogy több szálat írunk
- (Végrehajtási) szál: thread
- · Támogatás: a Thread osztályon keresztül
- · Kérdések: ütemezés, kommunikáció, interferencia
- Például:
 - az egyik szál a felhasználói felülettel foglalkozik
 - a másik szál a hálózaton keresztül kommunikál valakivel

Példa párhuzamosságra

```
class A extends Thread {
  public String név;
  public void run(){
    System.out.println(név);
  }
}

class B {
  public static void main(String[] args){
    A x = new A(); x.név = "Jancsi"; x.start();
    A y = new A(); y.név = "Juliska"; y.start();
  }
}
```

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Programvégrehajtás

Program (applikáció, application)

- olyasmi, mint egy közönséges program
- igaz, hogy egy interpreter segítségével, de azért mégiscsak hagyományosan futtatjuk

Applet (applet)

- HTML oldalba ágyazott kis programocska
- A Web-böngésző futtatja

Szervlet (servlet)

- HTTP szerverbe ágyazott kis programocska
- A HTTP szerver futtatja

Kivételek

- a kivételkezelést támogató nyelvi elemek nagyon hasznosak
- kivétel: a programot a normális / átlagos végrehajtási menetétől eltérítő esemény (pl. futási idejű hiba)
- a kivételek lekezelését végző programkód szeparálása a normális / átlagos végrehajtást leíró kódtól
 - olvashatóság, karbantarthatóság, továbbfejleszthetőség
 - megbízhatóság, stabilitás
- kivételfajták megkülönböztetése
 - reprezentálása Java-ban: osztályokkal
- hierarchiába szervezhetők ezáltal
- kivételek: mint egy speciális visszatérési érték

```
class Verem {
    Object[] adatok;
    int veremtető = 0;
    int maxméret;

public Verem( int maxméret ){
    this.maxméret = maxméret;
    adatok = new Object[maxméret];
}

public void push( Object o )
    throws VeremMegteltException {
    if( veremtető < maxméret ){
        adatok[veremtető] = o;
        veremtető ++;
    } else throw new VeremMegteltException(o);
}
...
}</pre>
```

```
class Verem {
    Object[] adatok;
    int veremtet6 = 0;
    int maxméret;

    public Verem( int maxméret ){
        this.maxméret = maxméret;
        adatok = new Object[maxméret];
    }

    public void push( Object o )
    throws VeremMegteltException {
        if( veremtet6 < maxméret ){
            adatok[veremtet6] = o;
            veremtet6 ++;
        } else throw new VeremMegteltException(o);
    }

    ...
}</pre>
```

Kivétel osztály definiálása

```
class VeremMegteltException extends Exception {
  public Object nemFértBele;
  public VeremMegteltException( Object o ) {
     nemFértBele = o;
  }
}
```

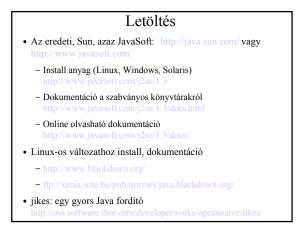
Tervek a továbbiakra

- A nyelv maga
 - alapok: deklarációk, utasítások, kifejezések, vezérlési szerkezetek
 - az objektum-elvű programozás eszközei
 - csomagok
 - kivételkezelés
 - párhuzamosság
- Könyvtárak
 - bemenet/kimenet
 - grafikus felhasználói felületek
 - appletek
 - hálózatkezelés
 - stb.

Java tutorial

- Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

II. A programozási környezet


```
Az első program: Hello World!

class Hello {
   public static void main( String[] args) {
      System.out.println("Hello World!");
   }
}

• Elmenteni a Hello.java nevű fájlba.

$ javac Hello.java javac
$ ls
   Hello.class Hello.java java
$ java Hello World!
$
```

```
Fordítás és futtatás

• Fájlnév: osztálynév.java

• javac osztálynév.class bájtkódra fordít, klassz fájl

• java interpreter

$ javac Hello.java

$ ls

Hello.class Hello.java

$ java Hello
Hello World!

$
```

```
Fordítás és futtatás

• Fájlnév: osztálynév.java

• javac osztálynév.class bájtkódra fordít, class fájl

• java interpreter

$ javac Hello.java
$ ls

Hello.class Hello.java
$ java Hello
Hello World!
$
```

Rövidítések • Fejlesztői környezet - Java Development Kit - Java 2 Standard Development Kit • Futtató rendszer: Java Run-time Environment • Interpreter: Java Virtuális Gép (Java Virtual Machine)

• Utasítások

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

III. Az alapok

Tartalom A procedurális programozás alapfogalmai • Azonosítók • Alaptípusok • Literálok • Vezérlési szerkezetek • Kifejezések

Alprogramok

Megjegyzések

```
Már megint: Hello World!

class Hello {
  public static void main( String[] args ) {
    System.out.println("Hello World!");
  }
}
```

```
A C(++) nyelvhez hasonlító szintaxis

class Hello {
   public static void main( String[] args ) {
       System.out.println("Hello World!");
   }
}

#include <stdio.h>
   int main() {
       printf("Hello World!\n");
       return 1;
   }
```

```
A C(++) nyelvhez hasonlító szintaxis

import java.io.*;
class Hello {
   public static void main( String[] args ) {
      System.out.println("Hello World!");
   }
}

#include <stdio.h>
   void main( int argc, char* argv[] ) {
      fprintf(stdout,"Hello World!\n");
   }
```

Hogyan is irjunk programot? class Hello { public static void main(String[] args) { System.out.println("Hello World!"); } }

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Szám kiírása a képernyőre class Hello { public static void main(String[] args) { System.out.println(42); } } • Szövegek • Számok • Logikai értékek (Próbáld ki pl. true-val!) • stb.

Absztrakt programok kódolása

• Állapottér változók neve és típusa

utasítások

alprogramok

- Értékadás
- Programkonstrukciók
 - szekvencia
 - elágazás
 - ciklus
- Struktogrammok
- Típusmegvalósítás

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Azonosítók

- karakterek: betűk \$ számok
 - első karakter: betű _ \$
- betű: két bájton, Unicode
 - -pl. nevező nevez\u0151
 - -nem nevezo vagy nevezô
- foglalt szavak:
 - kulcsszavak (if, while, int, stb.)
 - nem használt: const, goto
 - predefinit literálok: null, true, false

Karakterkészlet

- Betűk ábrázolása két bájton, Unicode
- nevező nevez\u0151
- nem nevezo vagy nevezô
- ASCII (7 bit) Latin-1 és Latin-2 (8 bit)
- C-ben Latin-1 szövegliterálok
- · Ada95-ben Latin-1 azonosítók

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Típusok

! && ||

- primitív típusok
- boolean (true vagy false)
- (16 bites Unicode karakter)
- byte (8 bites előjeles egész)
- short (16 bites előjeles egész)
- int (32 bites előjeles egész)
- long (64 bites előjeles egész)
- float (32 bites lebegőpontos szám)
- double (64 bites lebegőpontos szám)
- · osztályok, interfészek

Változó-deklarációk

- int i;
- int i, j;
- int i = 1;
- int i, j = 0; int i; int j = 0;

deklaráció-utasítás

inicializáló értékadás

olvasás írás előtt: fordítási hiba

Példa: olvasás írás előtt

A programszöveg statikus elemzése...

Literálok számliterálok

• Egész számok (int)

dec.: 255 okt.: 0377 hex.: 0xff long: 255L (vagy 2551, vagy 0xffL) short, byte: explicit konverzió, pl. (short) 255

• Lebegőpontos számok (double)

12.3 12.3e4 12.3e4D

float: 12.3e4F

Nulla: 0.0 és -0.0 is lehet (lásd 1.0/-0.0)

Még literálok • Logikai értékek: true és false • Karakterek: 'K' \\ \n úisor tabulátor \ ' aposztróf ١t \ " backspace idézőjel \b karakter oktálisan \r sorvissza 1000 \f lapdobás \uhhhh Unicode, hexadecim. · Szövegek: "Helló Világ" Tömbök, objektumok, osztályok

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

```
String hossza

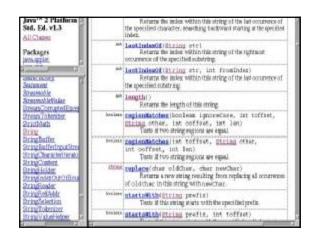
class Hossz {
   public static void main( String args[] ) {
      System.out.println(args[0].length());
   }
}

$ javac Hossz.java
$ java Hossz
Exception in thread "main"
   java.lang.ArrayIndexOutofBoundsException
      at Hossz.main(Hossz.java:3)
$ java Hossz elmebeteg
9
$
```

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Stringből szám class Szoroz { public static void main(String args[]) { int x = Integer.parseInt(args[0]); int y = Integer.parseInt(args[1]); System.out.println(x*y); } } \$ javac Szoroz.java \$ java Szoroz 10 11 110 \$

Feladat

 Írj olyan programot, aminek egy parancssori argumentumot kell adni, ami egy N szám. A program határozza meg, hogy milyen hosszú a parancssori argumentum, mint String. Ezután írja ki a képernyőre a hossz és N szorzatát.

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Vezérlési szerkezetek

- Értékadások
- Blokk
- Elágazás (egyszerű és összetett)
- Ciklus (elöl- és hátultesztelős, léptetős)
- Ciklusmegszakítás
- · Kilépés alprogramból

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Értékadások

```
i = 33;
i += 2; i = i+2;
i -= 2; i *= 2; i /= 2;
i++; i += 1; i = i+1;
terület[i] += terület[0]*i;
```

Léptetős ciklus: for

```
for (int i=0; i<10; i++)
System.out.println(i);</pre>
```

- A ciklusváltozót deklarálhatom a cikluson belül
- Ilyenkor a ciklusváltozó lokális a ciklusra.

Léptetős ciklus: for

```
for (int i=0; i<10; i++)
    System.out.println(i);

int i;
for (i=0; i<10; i++)
    System.out.println(i);
System.out.println(i);</pre>
```

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Faktoriális számítás

```
class Faktorialis {
  public static void main( String[] args) {
    int faktoriális = 1;
    for( int i = 1; i<=10; i++ )
        faktoriális = faktoriális * i;
    System.out.println(faktoriális);
  }
}</pre>
```

Faktoriális számítás

```
class Faktorialis {
  public static void main( String[] args) {
    int faktoriális = 1;
    for( int i = 1; i<=10; i++ )
        faktoriális *= i;
    System.out.println(faktoriális);
  }
}</pre>
```

Faktoriális számítás

```
class Faktorialis {
  public static void main( String[] args) {
    int faktoriális = 1;
    for( int i = 1; i<=10; i++ ) {
       faktoriális *= i;
       System.out.println(faktoriális);
    }
}</pre>
```

Faktoriális számítás

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Feladat

- A faktoriálist számoló programot írjuk át úgy, hogy a legelső parancssori argumentum faktoriálisát számolja ki!
- Írjunk olyan programot, ami a parancssori argumentumait összeszorozza!

A parancssori argumentumok számára így hivatkozhatunk:

args.length

Blokk utasítás

```
• { és } közé írt utasítássorozat { int i; i=12; if (i>0) i++; }
```

- írható mindenhova, ahol utasítás kell
 - pl. for után a Faktorialis programban
 - egymásba ágyazható
- · deklarációs utasítások akárhol

```
{int i; i=12; int j=i+1; i++; } változó hatásköre: deklarációtól a blokk végéig
```

Java tutorial

- Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Egyszerű elágazás: if

```
if ( i>j ) i = 1/(i-j);

if ( i>j ) {
    int k = i-j;
    i = 1/k;
}

if ( i>j ) i = 1/(i-j);
else {i = 0; j = 0;}
```

If-then-else probléma

```
if (a==1)
  if (b==2)
    c = 1;
  else
    c = 2;

if (a==1) {
    if (b==2)
        c = 2;

    if (a==1) {
        if (b==2)
        c = 1;
    } else
    c = 2;
```

Többágú elágazás

Nincs elsif vagy elif szerkezet

Feladat

 Írjuk át az eddig elkészített programokat úgy, hogy ellenőrizzék, hogy megfelelő számú parancssori argumentummal hívták-e.

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Összetett elágazás: switch

```
switch (billentyu) {
  case 'w': y++; break;
  case 'z': y--; break;
  case 'a': x--; break;
  case 's': x++; break;
}
```

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Összetett elágazás: switch switch (billentyű) { case 'w': y++; break; case 'z': y--; break; case 'a': x--; break;

System.out.println("Hiba!");

case 's': x++; break;

default :

Összetett elágazás: switch

```
switch (billentyu) {
  case 'w': y++; break;
  case 'z': y--; break;
  case 'a': x--; break;
  case 's': x++; break;
  default :
    System.out.println("Hiba!");
}
```

Tesztelős ciklusok

```
int i = N;
while (i<10) {
    System.out.print(i);
    i++;
}

int j = N;
do {
    System.out.print(j);
    j++;
} while (j<10);</pre>
```

Feladat

- A faktoriálist számoló programot írjuk át while ciklusra!
- Számítsuk ki két szám legnagyobb közös osztóját!

A break utasítás

```
int i=0, j=0;
külső: for (; i<10; i++)
for (j=0; j<10; j++)
  if (tömb[i][j] == 0)
    break külső;
```

Címke állhat utasítások előtt, pl. külső.

A break utasítás

```
int i=0, j=0;
külső: for (; i<10; i++)
for (j=0; j<10; j++)
  if (tömb[i][j] == 0)
    break külső;
```

Címke állhat utasítások előtt, pl. külső.

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

A continue utasítás

```
int i=0, j=0;
külső: for (; i<10; i++)
  for (j=0; j<10; j++)
  if (tömb[i][j] == 0) {
    System.out.println(i + " " + j);
    continue külső;
}</pre>
```

A continue utasítás

```
int i=0, j=0;
külső: for (; i<10; i++)
for (j=0; j<10; j++)
  if (tömb[i][j] == 0) {
    System.out.println(i + " " + j);
    continue külső;
}</pre>
```

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Alprogramok

```
Alprogramok
class Lnko {
 static int lnko( int a, int b ){
   while( a != b )
     if(a > b) a -= b;
                 b -= a;
     else
   return a;
 public static void main( String[] args){
   if( args.length != 2 ){
     System.err.println("Hibás paraméterezés!");
   } else {
     int a = Integer.parseInt(args[0]);
     int b = Integer.parseInt(args[1]);
     System.out.println("lnko = " + lnko(a,b));
 }
```

Kilépés alprogramból

- · A return utasítással
 - -return 3; pl. int visszatérési típus esetén
 - void visszatérési típus esetén - return; (természetesen nem kötelező)
- Ha a visszatérési típus nem void, akkor kötelező minden lehetséges végrehajtási ágon szerepelnie!
 - A programszöveg statikus elemzése...

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Feladat

 Írjuk át a faktoriálist számító programot úgy, hogy a számolást kiemeljük egy függvénybe!

```
Megoldás (1. lépés)
```

```
class Faktorialis {
 public static void main( String[] args){
   if( args.length == 0 ){
     System.err.println("Hibás paraméterezés!");
    } else {
     int n = Integer.parseInt(args[0]);
     int fakt = 1;
     for( int i = 1; i<=n; i++ )
       fakt *= i;
     System.out.println(fakt);
 }
```

```
Megoldás (2. lépés)
```

```
class Faktorialis {
 static long faktoriális( int n ){
   long fakt = 1;
   for( int i = 1; i<=n; i++ )
     fakt *= i;
   return fakt;
 public static void main( String[] args){
   if( args.length == 0 ){
     System.err.println("Hibás paraméterezés!");
   } else {
     int n = Integer.parseInt(args[0]);
     System.out.println(faktoriális(n));
```

Kifejezések

- Literálokból, változónevekből, operátorokból, függvényhívásokból, zárójelekből építhetők fel.
- Operátorok kiértékelési sorrendje jól definiált. (prioritás, asszociativitás, fixitás)
- · C-hez hasonló operátorok, néhány eltérés. Semmi különös...

```
int y = 3*(4+3)/21 + 41;
int x = (y < 0) ? (y ++) : (y >> 2);
```

• A boolean típus különbözik az int típustól!

```
false && true "hagyományos", lusta kiértékelésű "és"
false & true mohó/szigorú kiértékelésű "és"
3 & 5 bitenkénti "és"
```

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

Java tutorial

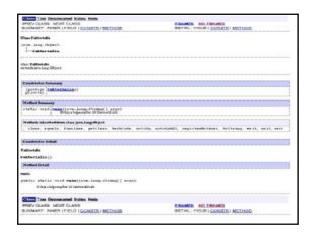
• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás

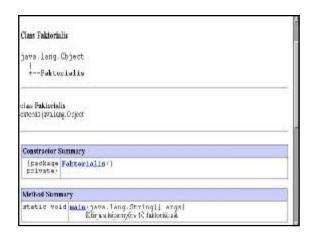
Dokumentációs megjegyzések

- A javadoc program segítségével HTML formátumú dokumentáció gyártható a Java forrásfájlokból.
- Ebbe a dokumentációba bekerülnek a dokumentációs megjegyzések.
- Különböző, ún. tag-ek segítségével paraméterezhetjük fel a dokumentációt.

- @param paraméter dokumentálása
 - @result visszatérési érték dokumentálása
 - @see hivatkozás más osztályra

• például: javadoc -private Faktorialis.java

Feladat

• Dokumentáljuk a faktoriálist és a legnagyobb közös osztót számoló programjainkat!

Java tutorial

• Copyright © 2000-2001, Kozsik Tamás